

دو گفتار پیرامون تاریخ، فرهنگ و تمدن اسلامی

نویسنده:

محمود نقدی پور

کلیه حقوق محفوظ است، هر گونه نسخه برداری اعم از زیراکس، بازنویسی، ذخیره کامپیوتری و اقتباس کلی و جزئی بدون مجوز کتبی ناشر و مولف ممنوع بوده و از طریق قانونی قابل پیگیری است.

سرشناسه	: نقدی پور، محمود، ۱۳۴۴- Naghdipour, Mahmod
عنوان و نام پدیدآور	: دو گفتار پیرامون تاریخ فرهنگ و تمدن اسلامی/نویسنده محمود نقدی پور ؛ ویراستار سینا رخشنده مند.
مشخصات نشر	: تهران: انتشارات منوچهری، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	: ۱۵۱ص.
شابک	: 978-600-5994-58-2
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یاددا	: کتابنامه.
موضوع	: اسلام-- تاریخ-- مقاله ها و خطابه ها
موضوع	: Islam-- History-- Addresses, essays, lectures
موضوع	: تمدن اسلامی -- مقاله ها و خطابه ها
موضوع	: Islamic civilization -- Adresses, essays, lectures
رده بندی کنفرانس	: BP۱۴/ن۷۵۹ ۱۳۹۸
رده بندی دیویی	: ۲۹۷/۹۱۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۵۷۴۹۰۱



عنوان: دو گفتار پیرامون تاریخ، فرهنگ و تمدن اسلامی

مولف: دکتر محمود نقدی پور

ناشر: انتشارات منوچهری

ویراستار: دکتر سینا رخشنده مند

صفحه آرا: سید محمدرضا موسوی

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۸

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

قیمت: ۲۰۰۰۰ تومان

آدرس: خیابان جمهوری شرقی بعد از باغ سپه سالار روبه روی پاساژ اروپا

پلاک ۱۰۹ - تلفن: ۳۳۱۱۶۲۱۸

فهرست مطالب

پیشگفتار

گفتار اول: ظهور اسلام

مقدمه

کلیاتی در باب تاریخ و تاریخ نگاری

الف) تاریخ و تاریخ نگاری

ب) علل انگیزه های توجه مسلمانان به تاریخ و تاریخ نگاری

ج) سرق شناسان و اسلام

جغرافیای شبه جزیره عربستان

منابع تاریخ عصر جاهلی

جامعه اجتماعی شبه جزیره عربستان - آستانه ظهور اسلام

الف) ساختار اجتماعی اعراب دره جاهلی

ب) زنان و نظام خانواده

ج) شاخص های ارزشی عرب جاهلی

د) وضعیت اقتصادی

ز) اوضاع دینی شبه جزیره عربستان

مکه پیش از ولادت پیامبر

ولادت پیامبر

آغاز رسالت

الف) دعوت خصوصی - پنهانی و تبلیغ عملی

ب) انذار خویشاوندان و دعوت آشکار

ج) دعوت عمومی و آغاز صف بندی موحدان و مشرکان در مکه

د) علل مخالفت با اسلام

ز) اقدامات مشرکان در مقابل مسلمانان

- شگردهای مسالمت آمیز

۴۳ - نیرنگ های مردم فریب و مجمع تهمت هماهنگ

۴۳ - اقدامات علیه بنیان فکری نهضت

۴۴ - اقدامات علیه حامیان نهضت

۴۵ - انزوا ی سیاسی و محاصره اقتصادی

۴۷ - توفیق دعوت در مکه و زمینه های هجرت به مدینه

۴۸ - عزیز، نوطه، قتل پیامبر و هجرت به مدینه

۵۰ - تأسیس حکومت اسلامی و گسترش اسلام

۵۲ - وحدت جابر و ساه پیوند معنوی مسلمانان

۵۵ - عدالت و جنگ با دشمنان

۵۵ - حضرت محمدا (ص) مخزنان جدید در مدینه

۵۵ - الف) یهود

۵۷ - ب) جریان نفاق و منافق

۵۸ - رهبری پیامبر در مدینه

۵۸ - الف) سال اول هجرت

۵۹ - ب) سال دوم هجری

۶۱ - ج) سال سوم هجری

۶۲ - د) سال چهارم هجری

۶۲ - ز) سال پنجم هجری

۶۴ - ر) سال ششم هجری

۶۴ - س) سال هفتم هجری

۶۵ - ش) سال هشتم هجری

۶۷ - م) سال نهم هجری

۷۰ - ن) سال دهم هجری

۷۱ - ی) سال یازدهم هجری

۷۳	جامعه اسلامی پس از پیامبر
۷۴	الف) خلافت ابوبکر
۷۵	ب) خلافت عمر بن خطاب
۷۶	ج) خلافت عثمان
۷۷	نگاه‌ها به حکومت امام علی بن ابی طالب (ع)
۷۹	امام علم (ع) پس از رحلت رسول اکرم (ص)
۷۹	موانع و مشکلات حکومت امام علی (ع)
۸۰	الف) رفاه گری و تضاد ارزش های دینی
۸۰	ب) امام و پیمان شان
۸۱	ج) امام علی و معاویه
۸۳	د) علل ناخشنودی از حکومت امام علی (ع)
۸۴	امام حسن (ع) و امام حسین (ع) و تضاد شان
۸۵	امام حسین (ع) پیش از نهضت
۸۶	ماهیت، انگیزه و علل قیام امام حسین (ع)

گفتار دوم: فرهنگ و تمدن اسلامی

۹۱	مقدمه
۹۱	کلیاتی در خصوص فرهنگ
۹۳	تعریف فرهنگ در غرب و در ایران
۹۵	تحول فرهنگی
۹۶	تمدن
۹۷	الف) مهم ترین ویژگی های تمدن
۹۸	ب) ارتباط بین تمدن و فرهنگ
۹۸	ج) مقایسه فرهنگ و تمدن
۹۹	د) عوامل مؤثر در زایش و اعتلای تمدن

۹۹	ز) علل و عوامل زوال و انحطاط تمدن‌ها
۱۰۰	تاریخ و فرهنگ اسلام از عصر دعوت تا دوره فتوح
۱۰۱	زمینه‌های شکل‌گیری تمدن اسلامی
۱۰۲	عوامل پیدایی و شکوفایی فرهنگ و تمدن اسلامی
۱۰۲	الف) عوامل داخلی
۱۰۴	ب) عوامل خارجی
۱۰۴	انتقال علوم و جذب دانشمندان به جهان اسلام
۱۰۶	نهیض ترجمه
۱۰۷	مراکز علمی در تمدن اسلامی
۱۰۹	طبقه‌بندی علوم
۱۰۹	- علوم غیراسلامی
۱۲۴	- علوم اسلامی
۱۳۰	سازمان‌های اداری و اجتماعی تمدن اسلامی
۱۳۰	الف) دیوان خراج یا استیفا
۱۳۰	ب) دیوان برید
۱۳۱	ج) دیوان انشاء
۱۳۱	د) دیوان جیش
۱۳۱	ز) دیوان بیت المال
۱۳۱	و) دیوان مضالم
۱۳۲	ه) دیوان حسیه
۱۳۲	هنر در تمدن اسلامی
۱۳۴	علم موسیقی
۱۳۵	تأثیر تمدن اسلامی بر تمدن غربی
۱۳۵	الف) ترجمه آثار اسلامی به زبان‌های اروپایی
۱۳۶	ب) تأثیر پزشکی اسلامی بر تمدن غرب

۱۳۷	ج) تأثیر ریاضیات اسلامی بر تمدن غرب
۱۳۷	د) تأثیر دانش ستاره‌شناسی بر تمدن غرب
۱۳۷	ز) تأثیر جغرافیای اسلامی بر تمدن غرب
۱۳۸	م) هنرهای اسلامی و نفوذ آن در اروپا
۱۳۹	ن) تأثیر موسیقی اسلامی بر موسیقی غرب
۱۴۰	و) نقش و تأثیر معماری اسلامی بر معماری اروپا
۱۴۰	۱. سرچشمه تجربه‌ای برای همه ادوار تاریخ
۱۴۲	الف) علل سقوط اندلس به دست مسیحیان
۱۴۵	نتیجه
۱۴۹	منابع

پیشگفتار

بی شک مردمی که از تاریخ خود آگاه نباشند ناگزیر و به قاعده طبیعت، تاریخ خود را تکرار خواهند نمود و از سرمایه تجربه بشری در بسیاری از حوزه‌ها بهره نخواهند برد، و دور باطلی را تکرار خواهند نمود؛ جامعه ایران به واسطه تاریخ پر افتخار و شکوه و عظمت بی مانند خود، امروزه ما را صاحب سرمایه‌ای بس گران از تجربه‌های ارزشمند نیاکانمان نموده که چنانچه به آنها آگاه و واقف باشیم می‌تواند ما را در معادلات پیچیده بین‌المللی، امروز سربلند نماید و چنانچه ما از این مهم بهره کافی را نبریم دچار عدم خودباوری، تکرار اشتباهات گذشته و مرعوب شدن در مقابل هیمنه تمدن‌های مهاجم خواهیم شد.

طی سال‌های اخیر، افتخار تدریس در دانشگاه‌های مختلف را داشته‌ام متأسفانه شاهد تأثیر هجرت‌های تاریخی، هویتی و اعتقادی در میان برخی از دانشجویان عزیز بوده‌ام و این امر باعث بی‌بینی، عدم توجه دانشجویان مذکور به علم تاریخ گشته است. جامعه امروز ما ایران، بواسطه شرایط مقتضیات خاص عصر خود همواره محل توجه و طمع بسیاری از مدعیان قدرت و عرصه جهان بوده است و عدم شناخت صحیح از تاریخ، فرهنگ و تمدن اسلامی ایرانی؛ می‌تواند جامعه ما را دچار خسران‌های عظیم نماید و دشمنان فرهنگ، تاریخ و تمدن اسلامی ایرانی را در رسیدن به اهداف خود کامیاب نماید. لذا بر تک‌تک افراد جامعه خواندن تاریخ و تحلیل نسبت به مسائل تاریخی و روز جامعه، نیازی ضروری است تا در حفظ بهره‌رسانی از این سرمایه عظیم کوشا باشیم.

به واسطه توفیق تدریس دروس تاریخ اسلام و فرهنگ و تمدن اسلامی طی سالهای گذشته همواره یکی از مسائلی که دغدغه من، و دانشجویان عزیز بودند، یک منبع درسی متناسب با سرفصل‌های گروه معارف و آنچه باید یک دانشجوی معارف و کارشناسی به صوت مفید و خلاصه بیاموزد، بوده است، با وجود اینکه اساتید بزرگی در این حوزه زحمت تهیه منبع درسی را کشیده‌اند اما به نظر می‌رسد هر کدام از اساتید محترم بنا به سلیقه شخصی و با زاویه دید خود به موضوعات مدنظر و قابل توجه خود پرداخته‌اند و ملاحظات خاص خود را در این درس عمومی داشته‌اند، لذا ما در این دو

گفتار با توجه به برخی ضرورت‌ها و با لحاظ اولویت‌ها در صدد برآمدیم تا به صورت کم، کامل و کلیدی، مطالب مد نظر خود را جهت تدریس در کتاب حاضر جهت بهره‌برداری دانشجویان عزیز با هدف پاسخ به برخی از شبهات سامان دهیم، بی‌شک اثر حاضر دارای کاستی‌ها و ایرادات زیادی است که عمده آن به لحاظ تأکید بر اختصار کلام بوده است اگر چه سعی ما آن بوده تا اهم رویدادها را بر مبنای سال‌شمار حوادث به صورت مختصر بیان نماییم اما از بیان بسیاری از مطالب نیز خودداری نموده‌ایم که امیدواریم با استفاده از نقد اساتید فن، صاحب نظران و دانشجویان گرامی در راستای رفع عیوب در چاپ‌های بعدی حرکت کنیم.

در پایان جا دارد از زحمات دوستان خوبم آقایان: دکتر سینا رخشنده مند، سید محمدرضا مرعشی و هادی احمدی که در تهیه اثر حاضر کمال همکاری و همراهی را با اینجانب داشته‌اند، مال تدریس را به عمل آورم.

محمود نقدی پور

زمستان ۱۳۹۷